๚ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส๚

วินยปิฎเก

ปาราชิกปาฬิ

เวรญฺชกณฺฑํ

๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวรญฺชายํ วิหรติ นเฬรุปุจิมนฺทมูเล มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ๚ อสฺโสสิ โข เวรญฺโช พฺราหฺมโณ – ''สมโณ ขลุ, โภ, โคตโม สกฺยปุตฺโต สกฺยกุลา ปพฺพชิโต เวรญฺชายํ วิหรติ นเฬรุปุจิมนฺทมูเล มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ๚ ตํ โข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํ กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต – 'อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควา [ภควาติ (สฺยา.), ที. นิ. ๑.๑๕๗, อพฺภุคฺคตาการเรน ปน สเมติ]๚ โส อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพฺรหฺมกํ สสฺสมณพฺราหฺมณึ ปชํ สเทวมนุสฺสํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทติ๚ โส ธมฺมํ เทเสติ อาทิกลฺยาณํ มชฺเฌกลฺยาณํ ปริโยสานกลฺยาณํ สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ; เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสติ; สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ โหตี'''ติ๚

๒. [อิโต ปรํ ยาว ปารา. ๑๕-๑๖ ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามีติ ปาโฐ อ. นิ. ๘.๑๑] อถ โข เวรญฺโช พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ๚ สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ ๚ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข เวรญฺโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''สุตํ เมตํ, โภ โคตม – 'น สมโณ โคตโมพฺราหฺมเณ ชิณฺเณ วุฑฺเฒ มหลฺลเก อทฺธคเต วโยอนุปฺปตฺเต อภิวาเทติ วา ปจฺจุฏฺเฐติ วา อาสเนน วา นิมนฺเตตี'ติ๚ ตยิทํ, โภ โคตม, ตเถว? น หิ ภวํ โคตโม พฺราหฺมเณ ชิณฺเณ วุฑฺเฒ มหลฺลเก อทฺธคเต วโยอนุปฺปตฺเต อภิวาเทติ วา ปจฺจุฏฺเฐติ วา อาสเนน วา นิมนฺเตติ? ตยิทํ, โภ โคตม, น สมฺปนฺนเมวา''ติ๚

''นาหํ ตํ, พฺราหฺมณ, ปสฺสามิ สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย ยมหํ อภิวาเทยฺยํ วา ปจฺจุฏฺเฐยฺยํ วา อาสเนน วา นิมนฺเตยฺยํ๚ ยญฺหิ, พฺราหฺมณ, ตถาคโต อภิวาเทยฺย วา ปจฺจุฏฺเฐยฺย วา อาสเนน วา นิมนฺเตยฺย, มุทฺธาปิ ตสฺส วิปเตยฺยา''ติ๚

๓. ''อรสรูโป ภวํ โคตโม''ติ? ''อตฺถิ เขฺวส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย– 'อรสรูโป สมโณ โคตโม'ติ๚ เย เต, พฺราหฺมณ, รูปรสา สทฺทรสา คนฺธรสา รสรสา โผฏฺฐพฺพรสา เต ตถาคตสฺส ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา [อนภาวกตา (สี.) อนภาวํคตา (สฺยา.)] อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา๚ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – 'อรสรูโป สมโณ โคตโม'ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี''ติ๚

๔. ‘‘นิโพฺภโค ภวํ โคตโม’’ติ? ‘‘อตฺถิ เขฺวส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘นิโพฺภโค สมโณ โคตโม’ติฯ เย เต, พฺราหฺมณ, รูปโภคา สทฺทโภคา คนฺธโภคา รสโภคา โผฏฺฐพฺพโภคา เต ตถาคตสฺส ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมาฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘นิโพฺภโค สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี’’ติฯ

๕. ‘‘อกิริยวาโท ภวํ โคตโม’’ติ? ‘‘อตฺถิ เขฺวส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘อกิริยวาโท สมโณ โคตโม’ติฯ อหญฺหิ, พฺราหฺมณ, อกิริยํ วทามิ กายทุจฺจริตสฺส วจีทุจฺจริตสฺส มโนทุจฺจริตสฺสฯ อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ อกิริยํ วทามิฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘อกิริยวาโท สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี’’ติฯ

๖. ‘‘อุเจฺฉทวาโท ภวํ โคตโม’’ติ? ‘‘อตฺถิ เขฺวส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘อุเจฺฉทวาโท สมโณ โคตโม’ติฯ อหญฺหิ, พฺราหฺมณ, อุเจฺฉทํ วทามิ ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺสฯ อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ อุเจฺฉทํ วทามิฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘อุเจฺฉทวาโท สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี’’ติฯ

๗. ‘‘เชคุจฺฉี ภวํ โคตโม’’ติ? ‘‘อตฺถิ เขฺวส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘เชคุจฺฉี สมโณ โคตโม’ติฯ อหญฺหิ, พฺราหฺมณ, ชิคุจฺฉามิ กายทุจฺจริเตน วจีทุจฺจริเตน มโนทุจฺจริเตนฯ อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สมาปตฺติยา ชิคุจฺฉามิฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘เชคุจฺฉี สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี’’ติฯ

๘. ‘‘เวนยิโก ภวํ โคตโม’’ติ? ‘‘อตฺถิ เขฺวส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘เวนยิโก สมโณ โคตโม’ติฯ อหญฺหิ, พฺราหฺมณ, วินยาย ธมฺมํ เทเสมิ ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺสฯ อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ วินยาย ธมฺมํ เทเสมิฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘เวนยิโก สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี’’ติฯ

๙. ‘‘ตปสฺสี ภวํ โคตโม’’ติ? ‘‘อตฺถิ เขฺวส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘ตปสฺสี สมโณ โคตโม’ติ ฯ ตปนียาหํ, พฺราหฺมณ, ปาปเก อกุสเล ธเมฺม วทามิ, กายทุจฺจริตํ วจีทุจฺจริตํ มโนทุจฺจริตํฯ ยสฺส โข, พฺราหฺมณ , ตปนียา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา ตมหํ ตปสฺสีติ วทามิฯ ตถาคตสฺส โข, พฺราหฺมณ, ตปนียา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมาฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘ตปสฺสี สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี’’ติฯ

๑๐. ‘‘อปคโพฺภ ภวํ โคตโม’’ติ? ‘‘อตฺถิ เขฺวส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘อปคโพฺภ สมโณ โคตโม’ติฯ ยสฺส โข, พฺราหฺมณ, อายตึ คพฺภเสยฺยา ปุ

นพฺภวาภินิพฺพตฺติ ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา ตมหํ อปคโพฺภติ วทามิฯ ตถาคตสฺส โข, พฺราหฺมณ, อายตึ คพฺภเสยฺยา ปุนพฺภวาภินิพฺพตฺติ ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมาฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – 'อปคโพฺภ สมโณ โคตโม'ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสิ''ฯ

๑๑. ''เสยฺยถาปิ, พฺราหฺมณ, กุกฺกุฎิยา อณฺฑานิ อฎฺฐ วา ทส วา ทฺวาทส วาฯ ตานสฺสุ กุกฺกุฎิยา สมฺมา อธิสยิตานิ สมฺมา ปริเสทิตานิ สมฺมา ปริภาวิตานิฯ โย นุ โข เตสํ กุกฺกุฎจฺฉาปกานํ ปฐมตรํ ปาทนขสิขาย วา มุขตุณฺฑเกน วา อณฺฑโกสํ ปทาเลตฺวา โสตฺถินา อภินิพฺภิเชฺชยฺย, กินฺติ สฺวาสฺส วจนีโย – ''เชโฎฺฐ วา กนิโฎฺฐ วา''ติ? ''เชโฎฺฐติสฺส, โภ โคตม, วจนีโยฯ โส หิ เนสํ เชโฎฺฐ โหตี''ติฯ ''เอวเมว โข อหํ, พฺราหฺมณ, อวิชฺชาคตาย ปชาย อณฺฑภูตาย ปริโยนทฺธาย อวิชฺชณฺฑโกสํ ปทาเลตฺวา เอโกว โลเก อนุตฺตรํ สมฺมาสโมฺพธึ อภิสมฺพุโทฺธฯ สฺวาหํ, พฺราหฺมณ, เชโฎฺฐ เสโฎฺฐ โลกสฺส''ฯ

''อารทฺธํ โข ปน เม, พฺราหฺมณ, วีริยํ [วิริยํ (สี. สฺยา.)]อโหสิ อสลฺลีนํ, อุปฎฺฐิตา สติ อสมฺมุฎฺฐา [อปฺปมฺมุฎฺฐา (สี. สฺยา.)], ปสฺสโทฺธ กาโย อสารโทฺธ, สมาหิตํ จิตฺตํ เอกคฺคํฯ โส โข อหํ, พฺราหฺมณ, วิวิเจฺจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธเมฺมหิ สวิตกฺกํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสึฯ วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ อวิตกฺกํ อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสึฯ ปีติยา จ วิราคา อุเปกฺขโก จ วิหาสึ สโต จ สมฺปชาโน, สุขญฺจ กาเยน ปฎิสํเวเทสึ , ยํ ตํ อริยา อาจิกฺขนฺติ – 'อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหารี'ติ ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสึฯ สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุเพฺพว โสมนสฺสโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมา อทุกฺขมสุขํ อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสึฯ

๑๒. ''โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุเทฺธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปเตฺต ปุเพฺพนิวาสานุสฺสติญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมสึฯ โส อเนกวิหิตํ ปุเพฺพนิวาสํ อนุสฺสรามิ , เสยฺยถิทํ – เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ติโสฺสปิ ชาติโย จตโสฺสปิ ชาติโย ปญฺจปิ ชาติโย ทสปิ ชาติโย วีสมฺปิ ชาติโย ตึสมฺปิ ชาติโย จตฺตาลีสมฺปิ ชาติโย ปญฺญาสมฺปิ ชาติโย ชาติสตมฺปิ, ชาติสหสฺสมฺปิ ชาติสตสหสฺสมฺปิ, อเนเกปิ สํวฎฺฎกเปฺป อเนเกปิ วิวฎฺฎกเปฺป อเนเกปิ สํวฎฺฎวิวฎฺฎกเปฺป – 'อมุตฺราสึ เอวํนาโม เอวํโคโตฺต เอวํวโณฺณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฺปฎิสํเวที เอวมายุปริยโนฺต; โส ตโต จุโต อมุตฺร อุทปาทึ; ตตฺราปาสึ เอวํนาโม เอวํโคโตฺต เอวํวโณฺณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฺปฎิสํเวที เอวมายุปริยโนฺต; โส ตโต จุโต อิธูปปโนฺน'ติฯ อิติ สาการํ สอุเทฺทสํ อเนกวิหิตํ ปุเพฺพนิวาสํ อนุสฺสรามิฯ อยํ โข เม, พฺราหฺมณ, รตฺติยา ปฐเม ยาเม ปฐมา วิชฺชา อธิคตา, อวิชฺชา วิหตา, วิชฺชา อุปฺปนฺนา, ตโม วิหโต, อาโลโก อุปฺปโนฺน – ยถา ตํ อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโตฯ อยํ โข เม, พฺราหฺมณ, ปฐมาภินิพฺภิทา อโหสิ กุกฺกุฎจฺฉาปกเสฺสว อณฺฑโกสมฺหาฯ

๑๓. ''โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุเทฺธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปเตฺต สตฺตานํ จุตูปปาตญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมสึ ฯ โส ทิเพฺพน จกฺขุนา วิสุเทฺธน อติกฺกนฺตมานุสเกน [อติกฺกนฺตมานุสฺสเกน (ก.)] สเตฺต ปสฺสามิ จวมาเน อุปฺปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวเณฺณ ทุพฺพเณฺณฯ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สเตฺต ปชานามิ – 'อิเม วต

โภโนฺต สตฺตา กายทุจฺจริเตนสมนฺนาคตา วจีทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อุปวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา; เต กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปนฺนาฯ อิเม วา ปน โภโนฺต สตฺตา กายสุจริเตน สมนฺนาคตา วจีสุจริเตน สมนฺนาคตา มโนสุจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกา สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา; เต กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปนฺนา'ติฯ อิติ ทิเพฺพน จกฺขุนา วิสุเทฺธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สเตฺต ปสฺสามิ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวเณฺณ ทุพฺพเณฺณฯ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สเตฺต ปชานามิฯ อยํ โข เม, พฺราหฺมณ, รตฺติยา มชฺฌิเม ยาเม ทุติยา วิชฺชา อธิคตา, อวิชฺชา วิหตา, วิชฺชา อุปฺปนฺนา, ตโม วิหโต, อาโลโก อุปฺปโนฺน – ยถา ตํ อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโตฯ อยํ โข เม, พฺราหฺมณ, ทุติยาภินิพฺภิทา อโหสิ กุกฺกุฏจฺฉาปกเสฺสว อณฺฑโกสมฺหาฯ

๑๔. ''โส เอวํ สมาหิเต จิเตฺต ปริสุเทฺธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปเตฺต อาสวานํ ขยญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมสึฯ โส 'อิทํ ทุกฺข'นฺติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ, 'อยํ ทุกฺขสมุทโย'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ, 'อยํ ทุกฺขนิโรโธ'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ, 'อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ; 'อิเม อาสวา'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ, 'อยํ อาสวสมุทโย'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ, 'อยํ อาสวนิโรโธ'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ, 'อยํ อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทา'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึฯ ตสฺส เม เอวํ ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจิตฺถ ภวาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจิตฺถ อวิชฺชาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจิตฺถฯ วิมุตฺตสฺมึ วิมุตฺตมิติ ญาณํ อโหสิฯ 'ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายา'ติ อพฺภญฺญาสึฯ อยํ โข เม, พฺราหฺมณ, รตฺติยา ปจฺฉิเม ยาเม ตติยา วิชฺชา อธิคตา, อวิชฺชา วิหตา, วิชฺชา อุปฺปนฺนา, ตโม วิหโต, อาโลโก อุปฺปโนฺน – ยถา ตํ อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโตฯ อยํ โข เม, พฺราหฺมณ, ตติยาภินิพฺภิทา อโหสิ – กุกฺกุฏจฺฉาปกเสฺสว อณฺฑโกสมฺหา''ติฯ

๑๕. เอวํ วุเตฺต, เวรโญฺช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''เชโฏฺฐ ภวํ โคตโม, เสโฏฺฐ ภวํ โคตโม! อภิกฺกนฺตํ, โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ, โภ โคตม!! เสยฺยถาปิ, โภ โคตม, นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุเชฺชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิเกฺขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปโชฺชตํ ธาเรยฺย – จกฺขุมโนฺต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ, เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธโมฺม ปกาสิโต ฯ เอสาหํ ภวนฺตํ โคตมํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตเคฺค ปาณุเปตํ สรณํ คตํฯ อธิวาเสตุ จ เม ภวํ โคตโม เวรเญฺช วสฺสาวาสํ สทฺธึ ภิกฺขุสเงฺฆนา''ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข เวรโญฺช พฺราหฺมโณ ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฎฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

๑๖. เตน โข ปน สมเยน เวรญฺชา ทุพฺภิกฺขา โหติ ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตา น สุกรา อุเญฺฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ เตน โข ปน สมเยน อุตฺตราปถกา [อุตฺตราหกา (สี.)] อสฺสวาณิชา [อสฺสวณิชา (ก.)] ปญฺจมเตฺตหิ อสฺสสเตหิ เวรญฺชํ วสฺสาวาสํ อุปคตา โหนฺติฯ เตหิ อสฺสมณฺฑลิกาสุ ภิกฺขูนํ ปตฺถปตฺถปุลกํ [ปตฺถปตฺถมูลกํ (ก.)]ปญฺญตฺตํ โหติฯ ภิกฺขู ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เวรญฺชํ ปิณฺฑาย ปวิสิตฺวา ปิณฺฑํ อลภมานา อสฺสมณฺฑลิกาสุ ปิณฺฑาย

จริตฺวา ปตฺถปตฺถปุลกํ อารามํ อาหริตฺวา อุทุกฺขเล โกเฏฺฏตฺวา โกเฏฺฏตฺวา ปริภุญฺชนฺติฯ อายสฺมา ปนานนฺโท ปตฺถปุลกํ สิลายํ ปิสิตฺวา ภควโต อุปนาเมติฯ ตํ ภควา ปริภุญฺชติฯ

อโสฺสสิ โข ภควา อุทุกฺขลสทฺทํฯ ชานนฺตาปิ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, ชานนฺตาปิ น ปุจฺฉนฺติ; กาลํ วิทิตฺวา ปุจฺฉนฺติ, กาลํ วิทิตฺวา น ปุจฺฉนฺติ; อตฺถสํหิตํตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, โน อนตฺถสํหิตํฯ อนตฺถสํหิเต เสตุฆาโต ตถาคตานํฯ ทฺวีหิ อากาเรหิ พุทฺธา ภควนฺโต ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉนฺติ – ธมฺมํ วา เทเสสฺสาม, สาวกานํ วา สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามาติ [ปญฺญาเปสฺสามาติ (สี. สฺยา.)]ฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามเนฺตสิ – ‘‘กึ นุ โข โส, อานนฺท, อุทุกฺขลสโทฺท’’ติ? อถ โข อายสฺมา อานโนฺท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิ ฯ ‘‘สาธุ สาธุ, อานนฺท! ตุเมฺหหิ, อานนฺท สปฺปุริเสหิ วิชิตํฯ ปจฺฉิมา ชนตา สาลิมํโสทนํ อติมญฺญิสฺสตี’’ติฯ

๑๗. อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน [มหาโมคฺคลาโน (ก.)] เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘‘เอตรหิ, ภเนฺต, เวรญฺชา ทุพฺภิกฺขา ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตาฯ น สุกรา อุเญฺฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ อิมิสฺสา, ภเนฺต, มหาปถวิยา เหฏฺฐิมตลํ สมฺปนฺนํ – เสยฺยถาปิ ขุทฺทมธุํ อนีลกํ เอวมสฺสาทํฯ สาธาหํ, ภเนฺต, ปถวึ ปริวเตฺตยฺยํฯ ภิกฺขู ปปฺปฏโกชํ ปริภุญฺชิสฺสนฺตี’’ติฯ ‘‘เย ปน เต, โมคฺคลฺลาน, ปถวินิสฺสิตา ปาณา เต กถํ กริสฺสสี’’ติ? ‘‘เอกาหํ, ภเนฺต, ปาณึ อภินิมฺมินิสฺสามิ – เสยฺยถาปิ มหาปถวีฯ เย ปถวินิสฺสิตา ปาณา เต ตตฺถ สงฺกาเมสฺสามิฯ เอเกน หเตฺถน ปถวึ ปริวเตฺตสฺสามี’’ติฯ ‘‘อลํ, โมคฺคลฺลาน, มา เต รุจฺจิ ปถวึ ปริวเตฺตตุํฯ วิปลฺลาสมฺปิ สตฺตา ปฏิลเภยฺยุ’’นฺติฯ ‘‘สาธุ, ภเนฺต, สโพฺพ ภิกฺขุสโงฺฆ อุตฺตรกุรุํ ปิณฺฑาย คเจฺฉยฺยา’’ติฯ ‘‘อลํ, โมคฺคลฺลาน, มา เต รุจฺจิ สพฺพสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส อุตฺตรกุรุํ ปิณฺฑาย คมน’’นฺติฯ

๑๘. อถ โข อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตโกฺก อุทปาทิ – ‘‘กตเมสานํ โข พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พฺรหฺมจริยํ น จิรฏฺฐิติกํ อโหสิ; กตเมสานํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ อโหสี’’ติ? อถ โข อายสฺมา สาริปุโตฺต สายนฺหสมยํ [สายณฺหสมยํ (สี.)] ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข อายสฺมา สาริปุโตฺต ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘‘อิธ มยฺหํ, ภเนฺต, รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตโกฺก อุทปาทิ – ‘กตเมสานํ โข พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พฺรหฺมจริยํ น จิรฏฺฐิติกํ อโหสิ, กตเมสานํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ อโหสี’ติฯ ‘กตเมสานํ นุ โข, ภเนฺต, พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พฺรหฺมจริยํ น จิรฏฺฐิติกํ อโหสิ, กตเมสานํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ อโหสี’’’ติ?

‘‘ภควโต จ, สาริปุตฺต, วิปสฺสิสฺส ภควโต จ สิขิสฺส ภควโต จ เวสฺสภุสฺส พฺรหฺมจริยํ น จิรฏฺฐิติกํ อโหสิฯ ภควโต จ, สาริปุตฺต, กกุสนฺธสฺส ภควโต จ โกณาคมนสฺส ภควโต จ กสฺสปสฺส พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ อโหสี’’ติฯ

๑๙. ‘‘โก นุ โข , ภเนฺต, เหตุ โก ปจฺจโย, เยน ภควโต จ วิปสฺสิสฺส ภควโต จ สิขิสฺส ภควโต จ เวสฺสภุสฺส พฺรหฺมจริยํ น จิรฏฺฐิติกํ อโหสี’’ติ? ‘‘ภควา จ, สาริปุตฺต, วิปสฺสี ภควา จ สิขี ภควา จ เวสฺสภู กิลาสุโน อเหสุํ สาวกานํ วิตฺถาเรน ธมฺมํ เทเสตุํฯ อปฺปกญฺจ เนสํ อโหสิ สุตฺตํ

เคยฺยํ เวยฺยากรณํ คาถา อุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตกํ อพฺภุตธมฺมํ เวทลฺลํฯ อปญฺญตฺตํ สาวกานํ สิกฺขาปทํฯ อนุทฺทิฏฺฐํ ปาติโมกฺขํฯ เตสํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อนฺตรธาเนน พุทฺธานุพุทฺธานํ สาวกานํ อนฺตรธาเนน เย เต ปจฺฉิมา สาวกา นานานามา นานาโคตฺตา นานาชจฺจา นานากุลา ปพฺพชิตา เต ตํ พฺรหฺมจริยํ ขิปฺปเญฺญว อนฺตรธาเปสุํฯ เสยฺยถาปิ, สาริปุตฺต, นานาปุปฺผานิ ผลเก นิกฺขิตฺตานิ สุเตฺตน อสงฺคหิตานิ ตานิ วาโต วิกิรติ วิธมติ วิทฺธํเสติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ยถา ตํ สุเตฺตน อสงฺคหิตตฺตาฯ เอวเมว โข, สาริปุตฺต, เตสํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อนฺตรธาเนน พุทฺธานุพุทฺธานํ สาวกานํ อนฺตรธาเนน เย เต ปจฺฉิมา สาวกา นานานามา นานาโคตฺตา นานาชจฺจา นานากุลา ปพฺพชิตา เต ตํ พฺรหฺมจริยํ ขิปฺปเญฺญว อนฺตรธาเปสุํฯ

‘‘อกิลาสุโน จ เต ภควโนฺต อเหสุํ สาวเก เจตสา เจโต ปริจฺจ โอวทิตุํฯ ภูตปุพฺพํ, สาริปุตฺต, เวสฺสภู ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุโทฺธ อญฺญตรสฺมิํ ภิํสนเก [ภีสนเก (ก.)] วนสเณฺฑ สหสฺสํ ภิกฺขุสงฺฆํ เจตสา เจโต ปริจฺจ โอวทติ อนุสาสติ – ‘เอวํ วิตเกฺกถ, มา เอวํ วิตกฺกยิตฺถ; เอวํ มนสิกโรถ, มา เอวํ มนสากตฺถ [มนสากริตฺถ (ก.)]; อิทํ ปชหถ, อิทํ อุปสมฺปชฺช วิหรถา’ติฯ อถ โข, สาริปุตฺต, ตสฺส ภิกฺขุสหสฺสสฺส เวสฺสภุนา ภควตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน เอวํ โอวทิยมานานํ เอวํ อนุสาสิยมานานํ อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิํสุฯ ตตฺร สุทํ, สาริปุตฺต, ภิํสนกสฺส วนสณฺฑสฺส ภิํสนกตสฺมิํ โหติ – โย โกจิ อวีตราโค ตํ วนสณฺฑํ ปวิสติ, เยภุเยฺยน โลมานิ หํสนฺติฯ อยํ โข, สาริปุตฺต, เหตุ อยํ ปจฺจโย เยน ภควโต จ วิปสฺสิสฺส ภควโต จ สิขิสฺส ภควโต จ เวสฺสภุสฺส พฺรหฺมจริยํ น จิรฏฺฐิติกํ อโหสี’’ติฯ

๒๐. ‘‘โกปน, ภเนฺต, เหตุ โก ปจฺจโย เยน ภควโต จ กกุสนฺธสฺส ภควโต จ โกณาคมนสฺส ภควโต จ กสฺสปสฺส พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ อโหสี’’ติ? ‘‘ภควา จ, สาริปุตฺต, กกุสโนฺธ ภควา จ โกณาคมโน ภควา จ กสฺสโป อกิลาสุโน อเหสุํ สาวกานํ วิตฺถาเรน ธมฺมํ เทเสตุํฯ พหุญฺจ เนสํ อโหสิ สุตฺตํ เคยฺยํ เวยฺยากรณํ คาถา อุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตกํ อพฺภุตธมฺมํ เวทลฺลํ, ปญฺญตฺตํ สาวกานํ สิกฺขาปทํ, อุทฺทิฏฺฐํ ปาติโมกฺขํฯ เตสํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อนฺตรธาเนน พุทฺธานุพุทฺธานํ สาวกานํ อนฺตรธาเนน เย เต ปจฺฉิมา สาวกา นานานามา นานาโคตฺตา นานาชจฺจา นานากุลา ปพฺพชิตา เต ตํ พฺรหฺมจริยํ จิรํ ทีฆมทฺธานํ ฐเปสุํฯ เสยฺยถาปิ, สาริปุตฺต, นานาปุปฺผานิ ผลเก นิกฺขิตฺตานิ สุเตฺตน สุสงฺคหิตานิ ตานิ วาโต น วิกิรติ น วิธมติ น วิทฺธํเสติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ยถา ตํ สุเตฺตน สุสงฺคหิตตฺตาฯ เอวเมว โข, สาริปุตฺต, เตสํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อนฺตรธาเนน พุทฺธานุพุทฺธานํ สาวกานํ อนฺตรธาเนน เย เต ปจฺฉิมา สาวกา นานานามา นานาโคตฺตา นานาชจฺจา นานากุลา ปพฺพชิตา เต ตํ พฺรหฺมจริยํ จิรํ ทีฆมทฺธานํ ฐเปสุํฯ อยํ โข, สาริปุตฺต, เหตุ อยํ ปจฺจโย เยน ภควโต จ กกุสนฺธสฺส ภควโต จ โกณาคมนสฺส ภควโต จ กสฺสปสฺส พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ อโหสี’’ติฯ

๒๑. อถ โข อายสฺมา สาริปุโตฺต อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลิํ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘‘เอตสฺส, ภควา, กาโล! เอตสฺส, สุคต, กาโล! ยํ ภควา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปยฺย [ปญฺญาเปยฺย (สี. สฺยา.)], อุทฺทิเสยฺย ปาติโมกฺขํ, ยถยิทํ พฺรหฺมจริยํ อทฺธนิยํ อสฺส จิรฏฺฐิติก’’นฺติฯ ‘‘อาคเมหิ ตฺวํ, สาริปุตฺต ! อาคเมหิ ตฺวํ, สาริปุตฺต! ตถาคโตว ตตฺถ กาลํ ชานิสฺสติฯ น ตาว, สาริปุตฺต, สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปติ อุทฺทิสติ [น อุทฺทิสติ (สี.)] ปาติโมกฺขํ ยาว น อิเธกเจฺจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สเงฺฆ ปาตุภวนฺติฯ ยโต

จ โข, สาริปุตฺต, อิเธกเจฺจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สเงฺฆ ปาตุภวนฺติ, อถ สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปติ อุทฺทิสฺสติ ปาติโมกฺขํ เตสํเยว อาสวฏฺฐานียานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตายฯ น ตาว, สาริปุตฺต, อิเธกเจฺจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สเงฺฆ ปาตุภวนฺติ ยาว น สโงฺฆ รตฺตญฺญุมหตฺตํ ปโตฺต โหติฯ ยโต จ โข, สาริปุตฺต, สโงฺฆ รตฺตญฺญุมหตฺตํ ปโตฺต โหติ อถ อิเธกเจฺจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สเงฺฆ ปาตุภวนฺติ, อถ, สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปติ อุทฺทิสติ ปาติโมกฺขํ เตสํเยว อาสวฏฺฐานียานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตายฯ น ตาว, สาริปุตฺต, อิเธกเจฺจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สเงฺฆ ปาตุภวนฺติ, ยาว น สโงฺฆ เวปุลฺลมหตฺตํ ปโตฺต โหติฯ ยโต จ โข, สาริปุตฺต, สโงฺฆ เวปุลฺลมหตฺตํ ปโตฺต โหติ, อถ อิเธกเจฺจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สเงฺฆ ปาตุภวนฺติ, อถ สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปติ อุทฺทิสติ ปาติโมกฺขํ เตสํเยว อาสวฏฺฐานียานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตายฯ น ตาว, สาริปุตฺต, อิเธกเจฺจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สเงฺฆ ปาตุภวนฺติ, ยาว น สโงฺฆ ลาภคฺคมหตฺตํ ปโตฺต โหติฯ ยโต จ โข, สาริปุตฺต, สโงฺฆ ลาภคฺคมหตฺตํ ปโตฺต โหติ, อถ อิเธกเจฺจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สเงฺฆ ปาตุภวนฺติ, อถ สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปติ อุทฺทิสติ ปาติโมกฺขํ เตสํเยว อาสวฏฺฐานียานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตายฯ น ตาว, สาริปุตฺต, อิเธกเจฺจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สเงฺฆ ปาตุภวนฺติ, ยาว น สโงฺฆ พาหุสจฺจมหตฺตํ ปโตฺต โหติฯ ยโต จ โข, สาริปุตฺต, สโงฺฆ พาหุสจฺจมหตฺตํ ปโตฺต โหติ, อถ อิเธกเจฺจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สเงฺฆ ปาตุภวนฺติ, อถ สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปติ อุทฺทิสติ ปาติโมกฺขํ เตสํเยว อาสวฏฺฐานียานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตายฯ นิรพฺพุโท หิ, สาริปุตฺต, ภิกฺขุสโงฺฆ นิราทีนโว อปคตกาฬโก สุโทฺธ สาเร ปติฏฺฐิโตฯ อิเมสญฺหิ, สาริปุตฺต, ปญฺจนฺนํ ภิกฺขุสตานํ โย ปจฺฉิมโก ภิกฺขุ โส โสตาปโนฺน อวินิปาตธโมฺม นิยโต สโมฺพธิปรายโณ''ติฯ

๒๒. อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามเนฺตสิ – ''อาจิณฺณํ โข ปเนตํ, อานนฺท, ตถาคตานํ เยหิ นิมนฺติตา วสฺสํ วสนฺติ, น เต อนปโลเกตฺวา ชนปทจาริกํ ปกฺกมนฺติฯ อายามานนฺท, เวรญฺชํ พฺราหฺมณํ อปโลเกสฺสามา''ติฯ ''เอวํ ภเนฺต''ติ โข อายสฺมา อานโนฺท ภควโต ปจฺจโสฺสสิฯ อถ โข ภควา นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย อายสฺมตา อานเนฺทน ปจฺฉาสมเณน เยน เวรญฺชสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญเตฺต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข เวรโญฺช พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข เวรญฺชํ พฺราหฺมณํ ภควา เอตทโวจ – ''นิมนฺติตมฺห ตยา, พฺราหฺมณ , วสฺสํวุฏฺฐา [วสฺสํวุตฺถา (สี. สฺยา. ก.)], อปโลเกม ตํ, อิจฺฉาม มยํ ชนปทจาริกํ ปกฺกมิตุ''นฺติฯ ''สจฺจํ, โภ โคตม, นิมนฺติตตฺถ มยา วสฺสํวุฏฺฐา; อปิ จ, โย เทยฺยธโมฺม โส น ทิโนฺนฯ ตญฺจ โข โน อสนฺตํ, โนปิ อทาตุกมฺยตา, ตํ กุเตตฺถ ลพฺภา พหุกิจฺจา ฆราวาสา พหุกรณียาฯ อธิวาเสตุ เม ภวํ โคตโม สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธิํ ภิกฺขุสเงฺฆนา''ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข ภควา เวรญฺชํ พฺราหฺมณํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุเตฺตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข เวรโญฺช พฺราหฺมโณ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน สเก นิเวสเน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – ''กาโล, โภ โคตม, นิฏฺฐิตํ ภตฺต''นฺติฯ

๒๓. อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน เวรญฺชสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญเตฺต อาสเน นิสีทิ สทฺธิํ ภิกฺขุสเงฺฆนฯ อถ โข เวรโญฺช พฺราหฺมโณ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา

สนฺตเปฺปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภุตฺตาวิํ โอนีตปตฺตปาณิํ [โอณีตปตฺตปาณิํ (ก.)] ติจีวเรน อจฺฉาเทสิ, เอกเมกญฺจ ภิกฺขุํ เอกเมเกน ทุสฺสยุเคน อจฺฉาเทสิฯ อถ โข ภควา เวรญฺชํ พฺราหฺมณํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เวรญฺชายํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา อนุปคมฺม โสเรยฺยํ สงฺกสฺสํ กณฺณกุชฺชํ เยน ปยาคปติฏฺฐานํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปยาคปติฏฺฐาเน คงฺคํ นทิํ อุตฺตริตฺวา เยน พาราณสี ตทวสริฯ อถ โข ภควา พาราณสิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน เวสาลี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน เวสาลี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายนฺติฯ

เวรญฺชภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ